

Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa Projectgroep 'Levend bezoekerscentrum'

(17 april 2002, tekst Jan Tuttel)

Eindrapportage gedachten & bevindingen

1. Het projectgroepje bestaande uit Jan Tuttel, Hans van Luijk, Oebele Gjaltema en Ria Goense kon door omstandigheden eerst op 22 maart 2002 bijeenkomen (behalve Ria Goense). Daaraan voorafgaand vonden telefonische en schriftelijke uitwisselingen van gedachten & ideeën plaats. De laatste commentaarronde is op 12 april afgesloten.
2. De projectgroep – ingesteld door het secretariaat van de Voorbereidingscommissie Nationaal Landschap - kreeg de opdracht om met een voorstel te komen hoe het gestelde in paragraaf 9.2.4. 'Een levend bezoekerscentrum' in het concept BIO-plan Drentsche Aa dd. 22-2-2002, vorm kan krijgen. Dit dient als voorwerk voor een gerichte, afsluitende discussie in alle werk- en projectgroepen. Daaruit moet een keuzemodel rollen, dat de Voorbereidingscommissie in haar BIO-plan kan opnemen.

3. Bevindingen en aanbevelingen

- De term 'leven bezoekerscentrum' blijkt verwarrend en contra-productief. Voorgesteld wordt om te spreken over een 'netwerk bezoekerscentra' of iets in die geest.
- Het netwerk kan bestaan uit een 'vast' netwerk van informatie- & educatiepunten en een 'mobiel' flexibel netwerk, dat niet aan een vaste locatie gebonden is..
- Eén groot, central bezoekerscentrum, in de vorm zoals bij nationale parken gebruikelijk is, wordt afgeraden.

Dit op grond van de volgende argumenten:

-Nationale parken bestaan uit een uitgestrekt 'leeg' natuurgebied, waarvoor het centrale bezoekerscentrum dient als toegangspoort, vertrekpunt, kijkdoos, pleisterplaats en informatie- en activiteitscentrum. De situatie in de Drentsche Aa is anders. Het gebied is open en toegankelijk en bestaat uit mozaïek van natuur- en cultuurlandschappen, dorpen en agrarische bedrijven. Een doordachte spreiding van deze functies ligt eerder voor de hand

-Een groot bezoekerscentrum vraagt een forse financiële investering, gevolgd door een stevige exploitatiepost. In de nieuwe constellatie van een nationaal landschap is het effectiever om de beschikbare gelden te investeren in het gehele gebied, in een goed toegerust V&E-netwerk waarbij de dorpen een belangrijke rol spelen

-Een goed geoutilleerd, modern bezoekerscentrum krijgt veel publiek (bezoekcijfers van 2001: Ruinen 135.000, Schoorl/NH 161.000 - met een geschatte groei van 10-20%), wat een forse verkeersstroom ten plattelande betekent. Bij het in 2001 geopende bezoekerscentrum te Terwisscha bij Appelscha, moesten er bijvoorbeeld extra verkeerslichten op een kruising in de snelweg Drachten-Emmen komen.

In het fijnmazig ontsloten gebied van de Drentsche Aa zal zo'n centrum met een grote aanzuigingskracht naar verwachting meer problemen dan plezier opleveren. De nadelen wegen niet op tegen het door sommigen vermoede profijt van één gebouw als 'publiekstrekker'.

-De taken die een centraal bezoekerscentrum uitvoert, kunnen in een netwerkstructuur ook tot hun recht komen, mede met het oog op de digitale mogelijkheden voor informatieverstrekking. Voor het netwerk is wel een soort 'centrale post' nodig, van waaruit de coördinatie, de regie en technische aansturing (digitaal netwerk) plaats vindt. Dat is dan een 'werkplaats' en geen centraal ontvangstcentrum. Het kan een uitvalsbasis worden voor de Drentse Aa-gebiedsgidsen, die actief in het nationaal landschap aan de slag zijn

- Het **'vaste netwerk'** gaat uit van het idee dat de dorpen zelf –samen- 'het' bezoekerscentrum zijn, waarbij de bewoners van het gebied nauw betrokken zijn (voorzover men wil en kan).
Op geschikte plaatsen (verkeer, accommodatie, lokale medewerking) kan men dan terecht (denk aan: winkel, VVV-kantoor, bibliotheek, 'theaterwerkplaats', café, land- en tuinbouwbedrijf, manege, hotel, kampeerbedrijf, gemeentelijk bedrijf, werkschuur/inforuimte Staatsbosbeheer) voor een algemeen pakketje informatie (de wie-wat-waar-wanneer vragen), aangevuld met een specifiek thema. Samen vormen deze info- en/of educatiepunten een totaalpalet van het nationaal landschap. Elk punt kan zijn eigen specialisme inbrengen, gebaseerd op een V&E-totaalplan. Niet alles in één dorp, niet twee keer hetzelfde in een dorp of vlak bij elkaar. Voor jong en oud wat naar keuze; voor onderwijs en 'edutainment' naar wens.
In dit vaste 'netwerk bezoekerscentrum' zit de meerwaarde van het nationaal landschap met zijn brede doelstelling. Het nationaal park wordt dan gedragen door het eigen gebied.
- Een tweede deel van het 'vaste netwerk' bestaat uit **digitale informatiepunten**. Via toetsenbord en scherm kan informatie opgevraagd (en uitgeprint?) worden. Het systeem is nader te bepalen: open vragen met zoekmogelijkheden of een pakket meest gestelde vragen+antwoorden. Dit digitale informatiesysteem (vraagpalen) kan zowel op de eerdergenoemde punten staan, maar ook als extra voorzieningen 'aan de grenzen'. Te denken valt aan benzinstations en parkeerplaatsen op de grote wegen rond het nationaal landschap en bij geldautomaten en andere publiekspunten. Uiteraard beschikt elk onbemand informatiecentrum (als bij de schaapskooi Balloërveld) ook over deze service.
Een digitaal informatiesysteem moet snel werken (geen wachttijden), actueel gehouden worden en het moet een tamelijk onverwoestbare constitutie hebben. Uiteraard is er een up to date gehouden, informatieve website van het nationaal landschap in de lucht.
- Een derde poot van het vaste netwerk zijn **informatiepanelen**, zoals reeds aanwezig op picknickplaatsen en parkeerplaatsen. Een inventarisatie, gevolgd door vernieuwing en verbetering is dan nodig.
- Het vaste netwerk kan en hoeft niet in één keer neergezet te worden. De projectgroep ziet dit meer als een proces, waarbij er ruimte ontstaat voor realisering door bewoners/bedrijven vanuit het gebied. Het wordt zodoende ook niet 'van bovenaf opgelegd', maar er groeit een draagvlak waarbij de kansen en kennis in het gebied optimaal aan bod komen.
- **Het flexibele netwerk** bestaat uit activiteiten van (groepen) mensen. Er is een gidsengroep die inzetbaar op alle tijden en plaatsen, voor alle mogelijke groepen (op aanvraag) en in de meeste gangbare talen. Het gaat tenslotte om het eerste nationale landschap van Nederland. Ook voor onderwijs en educatie van bezoekende groepen is een groep didactisch geschoolde gidsen paraat. Coördinatie en regie worden verzorgd door het nationaal landschap, in samenwerking met de betrokken van NLTO, VVV, IVN tot Staatsbosbeheer bijvoorbeeld. In principe kunnen de eigen inwoners ook met bezoekers op stap: 'Meewandelen of meefietsen met'
- Een bijzondere invulling van het flexibele netwerk kan komen uit de culturele en expressieve hoek. Theatervoorstellingen (via lokale toneelverenigingen), de Etstoel te Anloo en kunstworkshops vallen onder dit systeem, net als verhalenvertellers en literaire natuur- en dorpswandelingen bijvoorbeeld. Het 'op verhaal komen' met de oudere inwoners uit het gebied – ergens onderweg of aan de gelagtafel - kan een sterk punt vormen, zeker als je denkt aan de landbouw- en dorpsgeschiedenis.

Te denken valt ook aan het op touw zetten van 'gebiedsgerichte' (openlucht) voorstellingen, mogelijk zelfs een terugkerend (passend en tot de verbeelding sprekend) jaarlijks evenement van formaat? Organisatietalent genoeg in de regio!

- Uiteraard behoort een AA-bus tot de mogelijkheden, een reizend info+educatiecentrum dat present is bij landbouw-, natuur- en cultuurevenementen. Het is een beproefd concept, dat overal en altijd benut kan worden – mits er geregeld vernieuwing plaatsvindt.
- Er is verder gedacht aan een groep mobiele (fietsende) gidsen, die onderweg aanspreekbaar zijn als gastheer/gastvrouw. In hoeverre zij ook als toezichthouder kunnen/moeten functioneren is nog punt van discussie.
- De plaatsen die vooral een poortfunctie moeten krijgen, zijn nog niet 'uitgepraat'. De Drentsche Aa loopt van Amen en Papenvoort tot Groningen, terwijl de naastbij grote nederzetting van het nationaal landschap Assen is. Vanuit Groningen komt echter een niet onbelangrijk deel van de bezoekers naar het gebied. Een mogelijkheid is om onderscheid te maken in infopunten om/in het gebied zelf, en de poortfuncties in een ruimere kring. De VVV's te Groningen, Assen, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Veendam, Stadskanaal en de informatiebalies in de bezoekerscentra van de omliggende nationale parken in Noordoost-Nederland kunnen dan een algemene poortfunctie vervullen. Bij het nationale parkennetwerk van Nederland moet duidelijk zijn, dat het nationaal landschap 'anders & meer' is en een bijzondere plaats inneemt!
- Tot slot enkele niet verder uitgewerkte gedachten:
 - mogelijkheden nagaan van hergebruik van karakteristieke panden, die in het doorlopend proces van het 'netwerk - bezoekerscentrum' een nieuwe rol kunnen vervullen?
 - traditionele streekmarkten meer benutten in het geheel
 - ontvangst van groepen spreiden over diverse gelegenheden, al naar gelang de interesse en samenstelling van de groep. Hiervoor moet een soort schema ontwikkeld worden
 - voor educatieve activiteiten geldt hetzelfde, waarbij vooral de mogelijkheden van de accommodatie meetellen (o.a. leslokaal, veldlaboratorium, toiletten)

Jan Tuttel
Hans van Luijk
Oebele Gjaltema